

Ref. LIC 01/2023

Anunci de licitació per a la creació d'un radar d'algoritmes d'Intel·ligència Artificial i processos de decisió automatitzats que tinguin una relació directa amb l'accés a drets socials de la ciutadania de Catalunya

1. Entitat adjudicadora

Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

2. Objecte del contracte

La Intel·ligència Artificial (en endavant, IA) és una tecnologia que està cada vegada més present en la nostra vida diària: el seu ús generalitzat comporta, però, reptes i riscos ètics. Tot i que s'utilitza àmpliament, el terme "intel·ligència artificial" no està clarament definit. Amb l'expressió intel·ligència artificial se sol fer referència a l'augment de la independència, la velocitat i la magnitud relacionat amb l'adopció informàtica i automatitzada de decisions o sistemes que simulen la intel·ligència humana com ara l'aprenentatge, el raonament o la comunicació. La IA és un conjunt de processos i tecnologies que permeten que els ordinadors complementin o substitueixin tasques específiques que altrament serien executades per éssers humans com prendre decisions i resoldre problemes amb l'objectiu de millorar en eficiència i maximitzant les possibilitats d'èxit. La intel·ligència artificial (IA) és un dels principals protagonistes impulsors de canvi del panorama tecnològic actual amb exemples tan evidents com [ChatGPT](#). La IA té el potencial de transformar profundament la societat i l'economia i ser un pilar en múltiples sectors clau. Els algorismes basats en intel·ligència artificial (IA) afecten persones a tot arreu: des de decidir quin contingut veu la gent als seus canals de xarxes socials o determinar quines prestacions socials poden rebre. Si apliquem les avantatges que poden generar aquestes tecnologies, la IA ha de permetre grans avenços també en el sector social: millorant la prevenció, la predicció, la personalització i la participació. Tal com destaca una investigació de l'Agència de Drets Fonamentals de la UE, l'ús de la IA pot afectar molts drets fonamentals. Mentre que els algorismes poden tenir un impacte social positiu, també poden vulnerar el dret a la intimitat o

donar lloc a discriminacions en la presa de decisions, que té un impacte molt real en la vida de les persones.

La bretxa digital és una de les principals desigualtats generades per les noves tecnologies, però amb la irrupció de la IA i els mecanismes de decisió automatitzats es detecta una nova esclatxa que genera que algunes persones siguin més o menys víctimes de prejudicis i biaixos generats pel desenvolupament d'aquests mecanismes. Són algorismes que segreguen per raó ètnica, color de pell o per raó social, entre d'altres. Aquests mecanismes poden acceptar o denegar un crèdit bancari en funció del lloc de residència, un visat d'accés a un país en funció del lloc d'origen, etc. Per a la decisió de donar una feina, un habitatge, una assegurança de salut, pràctiques policials, prevenció de la delinqüència, etc., s'utilitzen algorismes i s'ha demostrat que, de vegades, aquests tenen un biaix que reproduïx els prejudicis socials que ja existeixen al sistema.

Siguin per prendre decisions de forma automàtica, o per suggerir respostes a situacions, aquest tipus de sistemes seran cada dia més habituals en l'entorn social i cal garantir que aquests no produeixin casos de discriminació com els que cada vegada més som conscients que es donen. La tecnologia no té per què ser neutra i cal que tinguem present que les conseqüències d'un sistema d'aquest tipus, que genera biaixos discriminatoris, poden ser nefastes.

En diverses iniciatives, algunes d'elles a gran escala, ja s'han detectat biaixos per qüestions de gènere, [el cas d'Amazon](#) i la selecció de personal que evidenciava la matemàtica nord-americana Cathy O'Neil, per qüestions [d'origen](#), o per altres circumstàncies. Aquest fet ha de servir de toc d'atenció perquè la societat civil prengui una postura sobre com han de ser, quina autonomia han de tenir i com s'han de poder auditar aquests sistemes per minimitzar al màxim aquests biaixos.

Existeixen dues tipologies de biaixos, conscients i inconscients. Si bé tots dos donen com a resultat estereotips sobre prejudicis contra un determinat grup o grups de persones, el biaix conscient és fàcilment detectable.

Els prejudicis inconscients poden estar, i acostumen a estar, en conflicte amb els valors i les creences de cadascú. La conducta que resulta d'un biaix inconscient generalment no prové d'una voluntat expressa d'excloure. És una predisposició que se'ns ha inculcat, en el

transcurs d'anys d'exposició repetida a determinades frases, normes socials, representacions dels mitjans de comunicació i altres influències¹.

Malauradament, com que potser no coneixem els nostres estereotips i prejudicis, aquests poden afectar les nostres accions i decisions dins i fora del lloc de treball. Els prejudicis inconscients poden jugar-se en nombrosos escenaris: decisions de contractació, promocions, reunions i moltes altres situacions.

Alguns exemples de prejudicis inconscients són:

- El biaix de conformitat, que porta a un individu a substituir la seva pròpia opinió en favor de la del grup més gran.
- El biaix de confirmació, que és la inclinació a buscar i centrar-se en les característiques que confirmen les previsions pròpies d'un individu.
- El biaix d'afinitat, que es basa en la idea que volem envoltar-nos de persones com nosaltres.
- L'efecte *halo*, que es produeix quan ens centrem en un fet positiu particular sobre una persona fins al punt en què ignorem altres característiques potencialment negatives sobre ella.
- L'efecte cèrcol, que és el contrari de l'efecte *halo*, quan deixem que un atribut percebut "negatiu" d'una persona embruti el nostre judici sobre la resta de les seves característiques.

Tots aquests prejudicis que podem expressar les persones són susceptibles a ser reproduïts pels algorismes. Existeix un aspecte que cal no oblidar, alguns prejudicis es poden generar de forma autònoma per part de les intel·ligències artificials i els sistemes *machine learning* o d'aprenentatge automàtic², fet que encara fa més rellevant anticipar-se a futurs escenaris.

Per això, des de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya proposem la creació d'un radar d'algoritmes d'Intel·ligència Artificial i processos de decisió automatitzats que tinguin una relació directa amb l'accés a drets socials de la ciutadania de Catalunya, posant el focus en els col·lectius atesos per les federacions de la Taula d'entitats del Tercer Sector

1

<https://fairygodboss.com/articles/unconscious-bias-how-it-impacts-the-workplace-and-why-we-need-to-address-it-now>

² https://ca.wikipedia.org/wiki/Aprenentatge_autom%C3%A0tic

Social de Catalunya: persones en situació de pobresa, persones amb discapacitat, infància, adolescència, persones amb problemes de salut mental, persones que han estat en situació de privació de llibertat, gent gran, poble gitano, persones nouvingudes, etc. Volem identificar quins mecanismes de decisió automatitzats s'estan utilitzant al territori per les diferents administracions i quins son els col·lectius sobre els quals tenen més impacte. La identificació dels algorismes permetrà conèixer el grau de desenvolupament, maduresa i implantació de la IA o mecanismes de decisió automatitzats en l'àmbit social i del Tercer Sector, compartir i informar sobre bones pràctiques, detectar, si s'escau, les principals incidències que se'n deriven i promoure l'adopció d'aquesta tecnologia a Catalunya, entre altres. Aquest registre que es generarà estarà adreçat a la ciutadania i a les entitats del Tercer Sector amb l'objectiu principal de proporcionar informació clara i completa sobre l'impacte d'aquesta tecnologia en l'accés als drets socials a Catalunya.

Aquest document vol servir per analitzar l'impacte que la IA pot tenir en la nostra societat i, més concretament, en l'àmbit social i del Tercer Sector, per tal d'inspirar els agents del sector i dotar-los de major coneixement i eines d'incidència, i augmentar la penetració d'aquesta tecnologia entre el sector públic, privat i les empreses.

Els algorismes de IA i mecanismes de decisió automatitzats que es recullin hauran d'incloure, com a mínim, la següent informació:

- Maduresa del sistema: Procés automatitzat; Algorisme; Intel·ligència Artificial; etc.
- Nom
- Objectiu/explicació
- Implantació
- Administració responsable
- Col·lectiu a qui va dirigit
- Àmbit d'actuació

Fases del projecte:

En la fase inicial del projecte l'objectiu és poder reflexionar amb les federacions de la Taula al voltant de l'aplicació dels algorismes, la IA i els processos de decisió automatitzats, la seva finalitat i impactes resultants. Per això proposem una primera sessió dinamitzada que permeti compartir amb les federacions de la Taula l'impacte real d'aquests mecanismes de decisió

automatitzats i reflexionar conjuntament per detectar-los. Amb això és preveu facilitar a les entitats en quins àmbits de la seva intervenció i col·lectius consideren que tenen un major impacte els algorismes alhora de dur a terme qualsevol tràmit, gestió, accés a informació, sol·licituds, seleccions, etc.

En aquesta primera part s'espera poder comptar amb un mapeig i detecció dels àmbits vinculats a la garantia dels drets socials a Catalunya a on l'aplicació d'algorismes, intel·ligència artificial i/o processos de decisió automatitzats tenen una gran influència en el seu accés.

Tot aquest procés estarà regit per un model de governança que comptarà amb un Comitè d'Experts configurat per l'equip de la Taula del Tercer Sector i reunions tècniques de seguiment periòdiques per validar l'avenç correcte del projecte al llarg del seu període d'execució.

El projecte finalitzarà amb l'entrega d'un informe que estigui validat per l'equip tècnic de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya. La data límit per l'entregable definitiu és el **16 d'octubre de 2023**.

3. Clàusula de confidencialitat

Pel present document es preveu que la part contractada no podrà fer ús particular de cap dada ni de cap resultat de l'estudi per a fins orientats al benefici propi. Tant les dades com els resultats dels estudis seran propietat exclusiva de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social.

Les parts es comprometen a tractar qualsevol dada i informació de caràcter personal a la que tinguin accés de forma confidencial, complint adequadament i en tot moment les disposicions contingudes a la Llei Orgànica 3/2018 de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals i el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades, i en qualsevol altres normes vigents o que en el futur puguin promulgar-se sobre la matèria.

4. Termini de presentació d'ofertes

El termini de presentació d'ofertes i de la documentació finalitzarà e 25 d'abril de 2023.

Caldrà enviar-les a: projectes@m4social.org

5. Preu

El pressupost màxim és de 10.000 euros (impostos inclosos).

6. Tramitació, procediment i forma d'adjudicació

- a) Tramitació: ordinària
- b) Procediment: obert
- c) Forma d'adjudicació: valoració dels criteris establerts

7. Candidatures

Podran optar a l'adjudicació del present contracte les persones físiques o jurídiques que tinguin capacitat per desenvolupar un projecte d'aquestes característiques.

L'òrgan de contractació és la Taula del Tercer Sector, que té plena capacitat per a contractar amb tercers i es regeix per la normativa bàsica de contractació i per la seva normativa interna per a la gestió i la contractació de proveïdors.

8. Criteris d'adjudicació

Per a la valoració de les ofertes es puntuaran els elements següents:

		Punts
En relació al producte o servei	Projecte tècnic	50
	Preu	10
	Experiència	20
En relació a l'entitat, empresa o professional	Responsabilitat social	5
	Responsabilitat econòmica	5
	Responsabilitat mediambiental	5
	Política de qualitat i transparència	5
Puntuació màxima		100

També es pot [consultar](#) la Normativa Interna per a la Gestió de Compres i la Contractació de Serveis.

Les entitats del Tercer Sector i de l'Economia Social tindran prioritat sobre les empreses mercantils i els professionals independents sempre que la seva puntuació sigui 5 punts o menys inferior a la de l'empresa o professional amb màxima puntuació, i sempre i quan tinguin un mínim de 70 punts en la valoració final.

En la valoració dels professionals independents no es tindran en compte els criteris de responsabilitat social, mediambiental o de transparència, sinó que es valoraran els criteris de participació en entitats de l'ESS, que caldrà acreditar.

9. Documentació a presentar

Les candidatures s'hauran de presentar en dos documents diferents.

1. Una memòria tècnica del projecte que haurà de contenir:

- El projecte tècnic
- Millores respecte la licitació
- El pressupost
- Condicions del servei

Aquesta memòria haurà de ser completament anònima.

2. Un altre document que incorpori:

- L'experiència en l'àmbit de la licitació de l'entitat/empresa licitadora i dels tècnics que desenvoluparan el projecte
- Memòria de l'entitat/empresa
- Curriculum Vitae de les persones que desenvoluparan el projecte que acrediti la seva experiència en l'àmbit d'actuació
- NIF/DNI i dades de contacte.

Els dos documents seran valorats per separat.

És imprescindible que les candidatures contemplin l'acompliment de les normatives relatives a la protecció de dades i que acceptin l'autoria intel·lectual del producte per part de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

10. Fase de la licitació

El termini màxim per resoldre i notificar la resolució que es dicti és de 15 dies naturals, a comptar l'endemà de la data de finalització del termini de presentació d'ofertes.

El dia 18 d'abril a les 16:00h hores es farà una **sessió virtual per resoldre dubtes i consultes** a través del següent enllaç:

<https://us02web.zoom.us/j/85667253442?pwd=NjBpYlplbEx6ZG9RMm0ybGFET28xQT09>

Els assistents a la reunió, si ho desitgen, podran fer-ho de manera anònima.

Barcelona a 11 d'abril de 2023